

1919 MÁJUS

Önálló színpadi produkcióval tisztelgett kedden este a díszünnepségen a kaposvári Csiky Gergely Színház társulata a Tanácsköztársaság hatvanadik évfordulója előtt. Nagy Lajos novellájának adaptációját mutatták be, az 1919 májúst.

A baloldali, a munkásmozgalommal korán kapcsolatot találó író több írásában is emléket állít 1919 kommunisztáinak. Tárnyilagos, ugyanakkor azonban indulatos novelláinak egyike az, melyet **Eörsi István** feldolgozásában **Babarczy László** rendezett meg. A stilizált díszletvilág a Duhaj család nyájas és enerzált zölddel »bélelt« lakását mutatja: az ablakok mögött a vörös világof, és fegyverek sziluettjei rajzolódnak az égboltra. A vidéki festő otthonában nem a szokásos tracspartí folyik: a vendégek egyike — **Móricz Zsigmond** is rajzolhatta volna ezt az agresszív dszentrit — provokálja a pesti festőt, a neurózisos Vályi-Veraseket. A lelki terror bármikor testi erőszakká

fajulhat, ha **Petur István** lecsúszott földbirtokosról van szó; volt már példa rá. Nagy Lajos sem a novellában, sem a műből általa írt **egyfelvonásos drámában, az Új vendég** érkezett címűben nem hagy kétséget afelől, hogy ez a mulatós fenevad az ellenforradalmi pucosra készülő birtokosok egyike.

Érzékletes képet kapunk az »estély« minden vendégéről; pszichológiailag is tökéletes kis remeket. Reakcióik rögtön világossá teszik jellemüket. Világos az is, hogy különböző mértékben, de mindnyájan félnek a duhaj Peturtól.

A Nagy Lajos-i mű pszichológiai alaphelyzetek sorozata; valóságos attitűdvizsgálata ad lehetőséget. Ezek az alaphelyzetek a következők: a) Vályi-Veraseket **Petur** provokálja, b) **Petur** Weisz kereskedőt emberi mivoltában alázza meg, c) csapatát állítanak a szeszitalom megszervező egy vörösörnek, aki elfogadja a kínált italt,

d) a fenevad vert helyzetben. A Nagy Lajos-i ábrázolótetségből bőven jut arra, hogy plasztikusan ábrázolja a zsidó fűszerest, a következőességben megingó vörösört, Józsi szolgát és a vörösparancsnokot.

A színpadi változat ezeket a pszichológiai, de egyben történelmi alaphelyzeteket sorakoztatta föl **Spindler Béla, Tóth Éva, Kiss Jenő, Mucci Sándor, Balkay Géza, Tóth Béla, Gőz István, Mihályi Győző** és **Csernák Árpád** színészi közreműködésével. Az adaptáció tehát a novellát mutatta föl. Ezt olyasfajta elidegenítéssel tette, mint némely művében **Brecht**: a színészek alakítják is a figurát, ugyanakkor narrátorként is működnek. Így azonban eléggé furcsa hatást gyakorol a nézőre; a Nagy Lajos által színpadra írt valódi dráma a magyar irodalom egyik legmarkánsabb, legkeményebb egyfelvonásosa. Egyszerűen képtelenség versenyre kelni vele.